

ցայտակեալ յարաբերութիւն ունին կոյորդիքի՝ Բացայայսին է Ասացուածքին, քանի որ անոր ինչ կամ ինչպիսի ասացուածք ըլլաւ կը ցուցնէ. իսկ սա՝ միւսէն բացայայտեալ այսինքն բացատրուած կը կրչուի: Որով, « Կցորդը ասացուածք Եփրեմի երանելոյ»՝ ըսել է, Սրբոյն Եփրեմի ըստ աւուր պատշաճի, ըստ պարագային՝ կցտի կամ յարմարցուցած ասացուածքներ. կամ, Ա. Եփր. Կցորդը, կամ երգով ըսուածքներ կամ, վերջապէս, Ա. Եփր. Կցորդը ըսուածքութիւններ, Այս է, Կարծեմ, յիշատակարանին բնական և իրական թարգմանութիւնը:

« Կցորդը » և « Ասացուածք » բառերուն վրայ առանձին առանձին զրելով՝ վերև կ'ըսէի, թէ՝ կը յորմարի, կարելի է բնել ևն, բայց այս վերջին մեր՝ ստիլուսուած ենք ճիշտ « կողք կողիք » պահել՝ հակառակ Հ. Վարդանեանի քասմին: և վերը տուած լուծուածքին մին կամ միմս ընդունիլ, կամ նման մեկնութիւն մը տալ: Պատճառը յայտնի է: որովհետեւ հետազիրէ այդ մեն ունի: Եւ մենք, եթէ կ'ուզենց ուղիղ բննադատ ըլլալ, պարտական ենք ձեռազրի մը հեղինակութիւնը յարգել: Քննադասը, պիտի ջանայ աւելի իր կարծիքը զրցին յարմարցնել « Տե totum applica ad textum », ոչ թէ ձեռազրին իր կամքին նուաճել և անոր ուզած ձեւ տալ: Անը ըսածք՝ լոկ ենթազրութիւն մ'է, իսկ անորը՝ (ձեռազրինը) իրականութիւն: Ասոր համար Հ. Ա. Վարդանեանի այն բացատրութիւնը, « Ասացուածք (բառը) հիմովին սիսակար չի ենթարար չիշելի յիշատակարանին », թող ներէ՝ մեզ ըսելու, թէ ըննադատորէն անների մեղք մ'է որ բոլոր գիտնականները կը գայթակղենէ:

Հ. Գրունը Սարսնաւ

ԳՐԱԳԻՒՐՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏՁԵՆ

ԲԱԺՆԱԳԻՐ

(Bâjnâgir)

Վասպուրական-Վանայ՝ ժողովրդական բար-քառին կը պատկանի բառս, — Բաժնագիր: Բաժնագիր՝ բաժնակեցի հասակ քա-շնէ: Բաժնագիր՝ հասակի բարձրութիւն:

— « Ընոր բաժն-բալեղին մեռնեմ », Կ'ըսէ մայրն իր որդու ծիր հասակին ակնարկելով:

— « Ընոր բաժն ի՛ զէ բապինդար », Կ'երգէ հայ ժողովրդական մէկ պարեզզը ան. Ան.:

Յարդ տպուած Գաւառական Բաղդիրխներէն ոչ մէկը կը յիշէ բառը, կամ իր ածնացաւը մէկը: Մինչդեռ Վանեցին ունի ատանեակ մը բառ ու ո՞ւ բառ արմատին վրայ կապուած, յիշուած իմ « Վանբարբառ » Բաղդիրխն մէջ, որ 1905-էն ի վեր անօթիք կը մնայ:

Ամաստին իր Գաւառական Բառապանին մէջ տես մը յիշելով այս բառը (բաժ) Կ'ըսէ ցրդերէն է: Աղբօծ բայլս (ան, անում) բառին աղաւաղ մէկ ձեւ չէ, և այն ատեն՝ պարսկերէն (շն.): թէ զրական բառին բառէն:

Ամաստին լիզուական ստուգաբանութիւնը բաց թուզով՝ սեսնենք ինչ է Բաժնագիր-ը:

Բաժնագիրը՝ անձի մը անունին յատուի պահանակ մ'է: Տեսակ մը նմայակիր արի զէմ: Ուրեմն անձնական հմայեակ մը (համայիկ):

Ան գրուէ է ժապաւինածն նեղ ու երկար թուզի շիրտի մը վրայ, իրարու փակած, և իրարու վրայ փաթաթելի նրկանութիւնը 7-8 մոկ, ծալուած՝ կը գառնայ ափի մէջ սպունեալ թուզի զանձ մը:

Գանձ՝ իրապէս, զի Բաժնագիրը հասարակ գրուած մը չէ: (Ան պատրաստուած է ամնամեծ ինամուզ. քարգարուած է զունաւոր նուրբ նկարներով, գրչազրուած՝ գոյնգոյն մելանով և այլազս գեղաքիր տամարով, թոշնագիրներով ու զրդագիծներով:)

Բաժնագիրը նաև հազուազիւտ գրչազիրներէն է: Կը թուի թէ կամ ազնուական սերունդէ մաս-

1. Բան է պետք ն (թէ բառերէն) և կը նշանակէ պարզացն նասակի:

Ա. թ.

2. Եւոյնպէս պիծ-պըշին (թէ բառ. պըշ.) ըսել է բարձրականական կամ հասնելի կը նշանակի:

Ա. թ.

նաւոր անհատներու անունին միայն թոյլա-
տրուած էր Բաժնագիր ունենալ, և կամ զըր-
շագրութ ու ծագկութ թանկ ըլլալուն համար՝
մեծառուն անձեր հազի կրնային ապսպել նաժ-
նազրի մը պերճանքը:

Գրութեան ապարկայ եղած Բաժնագիրը՝ Խ
զնած եմ ասէք քանինակ մը տարիներ առաջ,
իմ ծննդավայր Վան քաղաքի մէջ: Միակ Բաժ-
նազրի որ են անսած եմ, հակառակ յամառ
փնտութեանուու:

Ինչպէս Բաժնագրին բնագրին և
վերջ դրուած քանի մը տողերէն կը տեսնենք,
այս պահանակը զրուած է նոյն իօկ Վանիցի
Գրիի մը հղոմէ, — Եղիշաննեւ Գրիլ Վանի-
ցի, և Աստուածատուրի որդի Ալլանիցիի
նանին ու անունին, Ծ Մ Ը Թուի Յուլիսի
(1)-ին:

Անի ճշշգը՝ Գրուած ու Արորդուած է այս
Բաժնագրը Ասխին չեղագիր գրշագիրներէն
է. Հետևարք՝ Թերես աւելի կանուն ժամանակ-
ներու զործ:

Բաժնագրին բնագրը, Թուղթը, գրչութիւնը,
Ալլանվրդի անունին նոր (և արիշ սրբուած
անունի մը փոխարէն) զրուած ըլլալը, ու Գրի-
շին իր խոսափառութիւնը թէ՝ «Գրեցաւ և նո-
րոցցաւ» բատական են մնողին համոզելու որ
այս հետաքրիական զրագրիը 1809-ին զրուած
չէ, այլ աւելի հիբ ատեն մը:

Ներկայ Բաժնագրիը կամուած է 17 կոռոր
իրարու փակցուած Թուղթի շերտերէ, որով եօթն-
ուկէս (7½ մ.) մեղրէն քիչ մ'աւելի երկայ-
նութիւն տնի, լայն ըլլալով եօթը (7) հա-
րիրդորդամբը:

Ան իրաքանչիր շերտին երկայնութիւնն ու
առանձնայատկութիւնները.

Քուղթ շերտ Հրդար.

1-րդ	—	42	Երկայն, վարին՝ միւսին փակցուած.
2-րդ	—	48	» » » »
3-րդ	—	68	» » » »
4-րդ	—	43	» » » »
5-րդ	—	41	» » » »
6-րդ	—	48	» » » »
7-րդ	—	48	» » » »
8-րդ	—	43	» » » »
9-րդ	—	43	» » » »
10-րդ	—	44	» » » »
11-րդ	—	44	» » » »
12-րդ	—	44	» » » »
13-րդ	—	44	» » » »
14-րդ	—	44	» » » »
15-րդ	—	24	» » » »

16-րդ	—	28	» » »
17-րդ	—	29	» » »

Ուրեմն եօթը մոդր Եօթանասունըհինց հա-
րիրորդամբը երկայն, եօթը հարիրորդամբը
լայնիք վրայ:

Մինչ 15-րդ շերտը (15-ն ալ մէջը) միւնյոյն
թուղթն է, քիչ մը զեզին և Թափանցիկ: Տաս-
նրիցից ու տասինեօթներորդ զոյց շերտերուն թուղ-
թը աւելի ենթակ և թանձրկեկ է:

Գրութիւնը 16 շերտերուն վրայ աւելի խո-
շրիկէ է քան 16 և 17-րդ շերտերուն, որ աւելի
մասը, իսիս ու մաքուր նոտրազուած կը զըս-
նենք Գործածուած զիրերուն տեսակներն են:
Բնագրին մէջ՝ պարզ նոտրազուի և հատուածնե-
րուն սկիզբները զիխագիր-նօտրը, - զիխագիրները՝
սովորապար ու միւնյով, տեղ-տեղ կարմիրով:

Խորագիրները՝ միշտ նոտրազուի, ի տեղին պարզ
կամ զիխագիր, երբորդ տողերը միշտ պարզ եր-
կաթագիր, իսկ Ալգոթիքին առաջին զիրը՝ կամ
թոշնագիր կամ ծաղկագիր ու զարգագիր: Խո-
րագիրները երկգոյն կարմիր մեջանով, Թոշնա-
գիրները՝ հասոյն (սև, կարմիր, կանաչ, կամ
գերին, կարմիր, կանաչ):

Բաժնագրին ամբողջ եօթնուկս մներ երկայ-
նութեան աշ ու ձափ եզրերը (լուսանցքները) մէկ
հարիրորդամբը և երկու հազարորդամբը լայն-
փուղ ու երկգոյն (կանաչ-կարմիր) նկարուած են:

Այս եզրապարկերը փոխնիփոն Զ-ի ձնով և
խաշածաղիկներով իրարու կ յաջորդին: Զ-ի
ձնով զարդերուն երկայն աշ կողմինը կանաչ են:
Ճախ կողմինը կարմիր, երեսն հակառակը: Մէ-
շըրը եսանց սերեկ ձնով:

Աշ կողմի եզրապարադիրը Զ-ի շիտակ դիլփով
են, մինչ մախ կողմինը՝ շրջուած Զ-ի ձնով են:

Խաշածաղիկ եզրապարերը՝ երեմն ամբողջ
ծաղկով են, երեմն կիսատա: Ալբոզնները փափ-
րէն, կիսասնները՝ աւելի խոյոր, լազգիները երկո-
գոյն, եղերները կարմիր՝ իօկ մէջը կանաչ խա-
շանիշ (իրը ծաղկապասակի կնիք):

Վերէն վրա հետեւեալ շարքով են այս աշ ու
ձափ եզրապարերը.

1. Z-ի ձնով, 102 զրդ. երկար (74-ը՝ Զ 24-ը՝ Զ)
2. Խաշածաղիկ, 125 » » (փոքր՝ ամբողջ ծաղկ.)
3. Z-ի ձնով, 46 » » (ձախ՝ Զ աշ՝ Զ)
4. Խաշածաղիկ, 85 » » (ձախ՝ կիսատա ծաղկ.)
5. Z-ի ձնով, 127 » » (ձախ՝ Զ աշ՝ Զ)
6. Խաշածաղիկ, 152 » » (փոքր՝ ամբողջ ծաղկ.)
7. Z-ի ձնով, 107 » » (ձախ՝ Զ աշ՝ Զ)
- Ա. երէն վար՝ 7,44 Հրդար.
- Կլուազարդերուն դրաւած երկայնութիւնն է:

Բնագրին եօթնուկիս մնդր երկայնութեան ընթացքին երկու եզրու եզրագարդերուն մէջտեղը մնացած 4 հարկու բնագարդերուն լայնին վրայ, ամէն մէկ երկու աղօթքին գլուխը՝ կայ մէկ զունաւոր նկար և Ծինական նկար. (Տիննել նկարներուն մանրամասնութիւնները՝ բնագրին մէջ, իրենց կարգին):

Թէ սասց նկարներուն և թէ եզրագարդերուն ու ընացքի գոյութեան (թշնագիր, ժողովագիր, զարդարի, ևն. ևն.) մէջ զործածուած զոյնին են սկ, զորչ, կանաչ, կարմր, կապոյտ, դեղին, մանիչակաղոյն, սոկեզայն, վարդաղոյն, — բաց ու գույ երանգներով՝ ըստ տեղին:

Այն մէջ կամ երկու աղօթքին վկրցը՝ պատկեր, պատկերին վարը՝ 1 հրդմ. լայնով զարդարի մէջ, պամ զուահեա պարզ զի՞ծ մրդ:

Ահաւասիք նկարներուն և լոյօթիւններուն ու Ահաւառաներուն շարքը՝ Բաժնագրին մէջ՝ որ են, — 1-ին նկար՝ Հայր Աստուած, Ար. Արդի և Ար. Հոգի.

— Հայր Աստրը սրբան զիս.

2-րդ նկար՝ Գորդիկի Հրեշտակապետ.

— Գիր վասն յանդութեան... ևն.

3-րդ նկար՝ Ար. Սարգիս Զօրավար.

— Անուն Ար. Սարգսի Զօրավարին... ևն.

4-րդ նկար՝ Ար. Ստեփանոս.

— Անուան 40 երեւակաց.

— Աղօթք զինացակի բժշկութեան.

5-րդ նկար՝ Աւետումին.

— Աղօթք պահպանութեան և թժչութեան... ևն.

6-րդ նկար՝ Ներսուն Կրդիս.

— Հաւատառի խոսովանիմ (24 տուն).

7-րդ նկար՝ Միկրոտրիւմ.

— Աղօթք բժշկութեան ամենայն ցաւոց... ևն.

— Աղօթք պահպանութեան մնձի և փրու...

8-րդ նկար՝ Խաչելորիւմ.

— Հաւատաք ի մի Աստուած... ևն.

— Աղօթք Թղղայի (Կիպրիանոսի).

— Աղօթք Թղղայի (Յանաս և Շինաթ).

9-րդ նկար՝ Կուրաց Բժշկութիւն.

— Աւետարան ըստ Մաթեսի, թ. Գլ. 27-34 համար.

— Աւետարան ըստ Մարկոսի, թ. Գլ. 35-48 համար.

— Աւետարան ըստ Ղուկասու, է. Գլ. 11-26 համար.

— Աւետարան ըստ Յօհաննու, է. Գլ. 18-21 համար.

10-րդ նկար՝ Ար. Գէորգ Զօրավար.

- Բարեխօսութեամբ Արրօյն Գէորգայ Զօրավարին.
- Աղօթք վասն չար աշաց... ևն.
- Համբարձի զալս իմ ի լորիս... ևն.
- Արդ գրեցաւ և նորոգիցաւ՝ ձեռամբ Յովհն... ևն.

Ցասը նկարներն ալ՝ իրենց ամբողջութեան մէջ՝ նրարուեստ են, թէ և անարուեստ մասեր ալ ունեն (յատկապէս Զ-րդ նկարի սատանան և 10-րդ նկարի վիշապը):

Թունագիրները և զարդարաները յայժ նրբօրէն երանագրուած են:

Գրչութիւնը յսամկ և մաֆուր է. ուղիղ է հասարա զուազանեա տողիրով. տողերուն լայնութիւնն է 7 հազարորդամերը:

Երկու եզերիներուն լուսանցազարդերը (կանաչ և կարմր) իրենց Շ-աձկ տարանկիւն տերանկարով՝ գծուած կը թուին բարակ վրձինով: Խոկ խաշածաղիկներուն բոլորազիքները՝ զրիզով գծուած են, մէջի խաչակնիները՝ վըրածինով:

Նկարներուն վերի կամ վարի զարդարաները և զարդարի կամ պարզ զիճերը՝ լայները՝ թէ վրձինի և թէ զրիչի գործ են, նեղերը՝ միայն գրիչի:

Անկասկած է որ զրչագրութիւն ու ծագկումը (նկարում) կատարուած են փետուր-զրիզով և գարծ ձեռքով:

Գրչութեան մէջ նկատուած թերիներն են ընդունակարութիւն, ողովարձութիւն, ողովարձութիւն, անդամանութիւն և անդամանութիւն (վերջի մասերուն մէջ միայն մէկ հանի համ կան), յատուկ անդամները առ հասարակ առանց զիխարքի զրել, յանձի պատիւով սպուտ գրել ու էն բառ՝ (տողի լայնութեանը մէջ պարագակուելու հաշուով) և կամ բաց սեղ մը զգել ու բառին վերջին զիրը տանել աշ կողմի եզրագարը դին հասցնել:

Աշքի զարնող առաւելութիւններն են՝ բժանուագիր ու անթերի զեղագրութիւն, ընթենլի յատակ ձեռագիր, լողամիտ աշխատանք մէկ ծայս բէն միւս:

Բոլոր 17 շերտ նեղ թուղթերը իրարու այնպէս վարպետորէն փափուած են որ առաջին նայուածով կ'ըսէք միակոտու եօթնեամ մնդք թուղթի-մապաէս մ'է: Ով որ տեսած է, Հայաստանի մէջ, Ծնունդի և Զատկի ձբագալոյցներուն կարգացուած Ընթերցուած-ները, ան յստակ զարափար կրնայ կազմել մնդ այս ժապաւինածն բաժնագիրին վրայ:

Հին դարերու յիշած գաւազանագիրերը ար-
դեօք այս ձևով եղած են:

Բաժնագիրին մէջ յիշուած Աղանձիրդի ա-
նունը երբեմն ու երբեմն կարմիր մէլանով (ԳԵՐ-
ՉՈՒԹԵԱՆ ԽՈՎՃԵՐԻՆ ՀԱՄԲԱՄԱ) զրուած է ուրիշ
չընթացա անունի մը փախուս կրթեմն իր աղ կո-
մի մէջ երբեք բառաքը և նոյն իր կոմի վերի-
ակ տողն ալ միասին սրբուած ու նոյն զրուած
են Համապատճեն հասնանան մէլանով։

Աղանձիրտի կը նշանակէ Աստուածառոր, -
(արարերէն աղանձ՝ Աստուած, Թուրքիրէն վիրտի՝
սուսաւ):

Անցնիք Բաժնագրի բնագրին:

Բաժնագիրին Բնագիրը

Ասային հայրը. Հայր Ապուռած, Արդին Սր. և Նողին Սր. խաչ-խորանի մը տակ. 7 + 11 հրց. × 4 հրց.։ Անհիմաւոր և ենրին կամարան. զայ խորանի փառ խաչ մը 6 × 4 թիկոր և մէկի խաչածաղիկներ բանեած. Խերյին կամարան մէշտուր դէք ի փէր և ասարդրան քանակ մը որ երկողն կնոք կամ սիրտ մը պատր է ըլլայ. Հայր Ապուռած. ամփուր է մէջ բարձրան. զինուրակ ենրիկնացին, կարմիր միքորեց. եասկին լուսապահ զիսին. սրածայր թիւ-մօրուրոց որ լաշցած և ոսկեղոյն ձևառած երկայի արտասորուրոց մը մինչև աշակեցներ ու զումբա. Այ ճեսոք՝ խաչակիքիւն ձեմից վիր բանած. Ճամ արին մէջ երկրագունդ կամ կամ կամ մը, կէսկ վիր զեղին ե. վիսան նոյն զոյն խաչ մը, կէսկ վար կարմիր Ապուռած և անհիմաւոր տակ երկու բորբակ շրջանակներու մէջ երկու համարելան կիսապատճեմ. զոյնին ենրիկներ լուսապահ. սև մազգը, ամբին-անելուր զեղին հազարս տակին, կարմիր վրային:

1. Այս-էն մինչև վեց 13 քառ. կարմիր մելանով, հասրագիր: Հայր-ին և տառը՝ թաշնագիր եռազոյն: Սուրբ՝ սուսած Խո՛ յառի պատիւմ:

2. Ազգաբնակչության համար համարած է կը սկսին կարմիր մելանոզ՝ զվարդիր-խոսք. Մարդկայ՝ առաջարձուած մասունք:

3. Գրիսոսու բառը՝ երբեմն կարմիր զվարդիր, յաճախ ոչ-զվարդիր, բայց միշտ սղուած Փոփ կամ Քի մեռվ, վրան պատիւ:

4. Այսոց, արքեայ, մաքրեայ ևն. Հրամայականները
երբեմն յով, երբեմն առանց յի:

6. Հոգայի և ին վրայ նշան մը՝ զ կարդացուելու համար :

7. Վերջակատ չկայ, թէ իսկոյն յաջորդող դիր ըառը զւխազիր կարմիր մելանով է.

Նկարը բաւական յաղու է կը գատուի վարի թեագրիկ մկրուեկս երդմ. լայն ժաղկագարդով մը՝ կանչ ու կարմիր, և պալուած զոյց զիմերու մէջ՝ աշ ու ճախ լուսաեցրենիրուն կապուած:

ԱՅՍ ԳԻՒՐՄ ԱՌ ՈՎ, ԼԻՆԻ ՑԱՆԿԱՐԱՎԱԾՑ ՄԵՋ ՈՅ ՀԱՅ-
ՀԻՊԻ:

Հայր սրբեաց զիս¹. Արդիդ պահեան զիս.
Հոգիդ Սուրբ մաքրեաց զիս². Հոգի Քրիստոս³
սրբեա զիս. Մարմին Գու-ի փրկեա զիս. Արինն
Գու-ի արրոյ⁴ զիս. Զուր Կողին Գու-ի Լուայ⁵
զիս. Խաչ Գու-ի պահեա զիս. Զարշարակ Գու-ի
զօրաց զիս. Յարութիւն Գու-ի յարոյ զիս. Համ-
բարձութ Գու-ի վերացր զիս. Ո՞վ բարի Յիսոս

լուր ինձ, մի մերժեր զիս ի քան և ու բազով զիս, ի Նենքութեն չ շարին պահեա զիս, ի Ժամանէն կ կույաց զիս մեր առ⁷. Դիր (Տէր)⁸ զիս ընդ հրետակսու քա ամենալուն չարէ պահեա զիս և պահպանեա, օգնական և պահապան լեր ծառայիս քր Ալանկերդիին¹¹ ամէն¹²:

Ապրեց զիս Տէր¹³ ի մարզոց չարէ յանէն անքրաւէ¹⁴ փրկւա զիս. Պարութեն իմ և օգնութեն իմ Տէր¹⁵, ի ենք ինձ ի խնութենին¹⁶.

Ներկորությանը, 11 հարիւրորդամեջը երկայնքը,
4 լաշեց՝ լուսամցականութեած միջէ։ Երկշապէ
(ասկա), ուրիշ տակ՝ մերկամարմին քեաւոր
կակ մը (սատանայ)՝ զիսէն եխագահար, ոչ
պահած։ Հրեշտակին զրուիք՝ լուսապակ, ուկ
մազիք՝ աչ ամիսիյին տառ ամբոփուած։ Կոր-
միք պարեզում դղնուորակ Անրելազգիսսի վրայ,
քեկը բաց, կապուրակ։ Ճեսըր խալազրին
հազար մը՝ որու խաչը մօօսմին կը զգի՛ ինկ
սուր ճայրը ճակեած-անցեցի հ սատանային թրկ
զրուիք։ Հրեշտակին ուրբ ուս մուշակի Սա-
տանան անօսկասու, մասնին չին ոչ սկ, ուսա

8. Գիբ-ին և զիս-ին մէջտեղը երկու երեք զիբ եղած է և պահպանվում է:

9. Правильні вислови, даний уроком

10. Установка и демонтаж

11. Արականական պատճեններից մեջ առաջատար է աղավաղաղը:

12. Բայց ի այս տեղէն՝ միւս խօսքերը իրարմէ զա-
տուած են մի՞նչակետով. միշտան մինչակետի.

18. Տեղական սպառագի և ոչ զեխագիր, տը՝ պատիւով։
14. Անհրատ բառին և տառին վառ։՝ բառաձանին

15. Skriftlig hæmlestur.

16. Վերջակէտ զրուած, ինչպէս ամէն աղօթթէն մեր գ

www.ijerph.org

թեկրը և ուղրելուն բարերը կապտաւուն: Նիւարին տակ՝ միակ և զիմ մը լուսանցքի լուսանցքը: Երբ Եկար հրեշտակը յաջող է, բայց գետնաւահար ստանակն անարութեաւ:

ԴԻՌ ՎԱՐՍ ՕԱԽՈՂՈԹԵԱԱՆ ԵՒ ԳԱԼՅԵՐՈՒԹԵԱԱՆ, ԵՒ ՎԱՐՍ ԱԱՐ ԱԵՏԸ, ԵՒ ԱԱՐ ՀԱՎԱՐԻՆ ԵՒ ԱԱՐ ԼԵՋԱՆԻ¹:

ԱԽՈՂՆ² ամենազօրին և կամօն նորին յախողութիւն³ և քաղցրութիւն զնացից ծառայիս Ասուուծոյ...⁴

Կիպուածն բախտի և բարի սահմաթի մշտիչնաւոր եղիցի ինքնան ի կեան և հանապազ վայել ենցու բարութիւն:

Դասավանն կրչտակացն որք առափին սպասաւորութիւնը⁵ ի յԱԽՈՂՈՒԾՈՅ⁶ հրամանաց նորին. կատարողը⁷ վեճը և հօրո դեսպանը արարածոց հօգութ զորութիւնը⁸ որք կատարեն հրամանն Ասուուծոյ⁹. Հմելսակը պաշտօնեաց նորա¹⁰, որք վերկացրութ¹¹ են ի գործ կառավարութեան¹² աշխարհի փրկնեցն և պահեցն զծառայս Ասուուծոյ...¹³

Ի չար աչից ի չար սահմաթէ ի ամեայս¹⁴ ցաւոց. և վշտաց չարեաց¹⁵: Հմելսակն որ իշխէ ի վերայ խանույր (իդ) ժամաց¹⁶ և երկուտասան¹⁷ կենդանակերպից և եօթը¹⁸ մոլորակաց պահեցէ զծառայս Ասուուծոյ¹⁹ Աւանքերուն: ի տարագէտ փորձութիւնը²⁰ և դանագոյն հրամադութեանց²¹ ամենայն²² ժամէ պահենով ի

խաղաղութեան²³. հրեշտակն որ իշխէ ի վերայ արեգակն²⁴ և լուսուն և աստեղաց՝ առևտորի յաջողութիւն տացէ²⁵ ծառայիս Ասուուծոյ Աւանքերուին²⁶:

Եւ շարժամն սորին ի բարին զարձոյ. բարեխօսութեամբ սրբոց²⁷ պատօնէիցն փառարանչաց լուսեղինաց²⁸ զուարթից օգնեա յամենայն ժամ՝ ծառայիս քո...²⁹ ամէն:

Երրորդ Նկար. 8 հրդմ. × 4. Սուրբ Արագիս Զօրավարի՝ սպիտակ ձիու վրայ, ճախովով ձիուն սահմէր բանած, աղ ձեռքին մէջ՝ բարան մանակ մը կուրծքին մինչեւ զրւիսը բարձրացրոց: Գոյնու լուսապատճ. բուխ մաց, յօնց, արք, բելացը ու ձուանն մօրուք կարմիր վերարկու՞ն հովածովուն, ինզակացյն ներքիազբանի մը վրայ. կարմիր տափառ, սև մոցիիր. Ճախութիւն ասպանցիկն մէջ: Զին ձերմակի. արք, մազ, միբակ ու երկար պոյզը՝ սև. սանձ ու տապազին եւ բարե՛ կարմիր-վարդապոյզն վրան ուն թօսուր: Հմելսակ ու ազեփոն նոյնպէ կարմիր: Զինի՛ բիր. վազքի ձեւով նսենք ունենալ վրայ. զուսիք քրեւ կորս (ժօնօ): Նորր հնար, ինչպէս միւնները տաճառակահ. Նկարին տակ տերեւազարդ շերտ մը: 1 հրդմ. լայնցով, լուսանցքը լուսանցք երկուրած:

ԱԽՈՂՈՒԾՈՅ ՍԱՐՁԱՌ ՃԱԽԱՎԱՐԱԿՈՅ և ՕՐԴԵՅ ՆՈՐ

1. Երկրորդ ազօթիքն այս վերնազիքը, միւսներուն պէտ, կարմիրով զուսած, նոտր. վասած, ...քիմէ պուստ, պատիւով. ինչոք և ին վոյս բարձամայծ նիշը:

2. Անոն-ին Ա.Ռ Բոշնազիք, եռազոյն (կարմիր. կիլ. սի): Անոն ամենազօթիքն կարմիր մելանի:

3. ...քիմէ պուստ թի՝ պատիւով:

4. Մասայիշ Ասուուծոյ՝ սպասած, պատիւով (ճային այ) ուղղանցիքը: Ասուուծոց բառէն յախու ութեակ մը տասի չափ տեղ բառում՝ անշուշու Բանագրին տերը նաևնց զբկու համար:

5. Միանգամ ընդ մեջտ ըսեմ որ բաշտամյն (զ) հնչուող չ-երուն վրայ՝ նշան կայ, իսկ ու երկուրըրուն վրայ չկայ:

6. Սղուած սպասաւորութեամբ՝ պատիւով, ս-ին վրայ բարձամայիք համար:

7. Սղուած՝ Ա.Ռ, անցլէազիք:

8. Կատարուզ:

9. Սղուած՝ զօրութեամբ՝ պատիւով:

10. Սղուած՝ թի՝ պատիւով:

11. Սղուած՝ վերացոց, թ-ի վրայ պատիւով. նոյնը կառավարութեամա (պուստ՝ ...թի, վրան պատիւ):

12. Մասայու և Ասուուծոյ սպասած և անցլէազիքը Ասուուծոյ-ին յախու անոնք մը տեղ բառ գուտաւ:

13. Սղուած՝ ամ վրան պատիւով:

14. Սղուած յարե՛ց, թ-ի վրայ զոյզ չելա ("):

15. Սղուած ճն երանի, վր, թի (24) բառը:

16. Սղուած թամ (==երկուասան)՝ թ-ի և ժ-ի վրայ զամ-զամ պատիւ:

17. Սղուած կ (==եօթը)՝ վրան պատիւ:

18. Քանայու և ասուուծոց այնձիքրին սղուած և անցլէազիք, միրակէտ կամ միջակէս չկայ:

19. Սղուած՝ հրանդադորեց և փորձորեց՝ վրան պատիւ:

20. Ա.Ռ վրան պատիւով:

21. Միանգամ ընդ միշտ ըսեմ՝ հողովական մեկըց որպանիքը զուած ճն, — ...թի (==թէան), ...ի (==իին), ...թ (==թէամ) ճն. ճն. պատիւ վրան:

22. Տղաղարձուած արեգակամ:

23. Սղուած տի:

24. Ա-որչ անոնի մը վրայ նոր զրուած:

25. Սղուած սրց՝ թ-ի վրայ պատիւով:

26. Սղուած յուսնի՛ց, թ-ի վրայ զոյզ չելա ("):

27. Փուէ և անձն-ի միջէ՝ անոնի մը չափ տեղ բառ գուտաւ:

28. Անոն-ին Ա.Ռ զունաւոր ծաղկազիք. երեց տոզ՝ կարմիր մելանի:

րայ Մարտիրոսին¹ անուն սբ. զա² հրեշտակացն որի յայս անսւած և ի յայս սահման գորան դեւք և հալածն ի ծառայէն Ալլահներդէ³ և անոն սբ. հրեշտակացն Աստուծոյ որ Ելաննեն⁴ իջանն ի յապատճեն⁵ քաղաքն ի յայն լեռնէն ձայնի երգն և ասին սբ. սբ. սբ. Տէր զօրութեանց լի են Երկիր և Երկիր փառաւթ քո իջանութիւն ունին ի վերայ Պեղդիպուային⁶ որ իջան է դիացն որ Սորամնի ըլքունեց զամանն և նախա⁷ ոչ կարացին թագէն ի նմանէն և կարամայեան Սորուն հրամանան Աստուծոյ մատուկա և բեր զվէմ մի մէծ կ (ՅՈ) կանուն Երկայնութիւն և (ՅՕ) կանուն լայնութիւն զոր բարձեալ ունին յալդիցն և ի հրակիրապիցն փառաւորէ ամենասուզը Երրորդութիւն⁸ հաւը և որդոյ և հոգոյն սրբոյ կապեալ լիցի դեւս և դիացու¹⁰ անմահական անկովն և աստուծային ֆիարովն և սբ. մարգարէնով և սբ. հայրապետաւքն և սանձին Գրիգորի¹¹ բենեկորն Գրիգորի¹² սողոցին Խօսայիշ¹³, և սրբն Տրդառոյ¹⁴ հաւատում զայր հուր և զորին¹⁵ զորին յազրիւ բյիկալ¹⁶ ի ծովէն հաւատում սբ. իանձն Տեառն մերոյ Եփուսի Քրիստոսի¹⁷ և սկզբանէ արարչութեան և աղքիր ամանութեան որ բանի զնուեալս յարոյց խլից լսել են և համբոց խասէն զամնայն զեւս հալածեաց ի ծառայէն Աստուծոյ Ալլահներդէ¹⁸:

(Հարունակելի)

Տ. Զարուհի

- Մարտիրոս անոնց ոչ-զեւսազիր.
- Զ նորո կամ վեց հաւոր.
- Ալլահներդի անոնց ուղարքուած է երրեն մէկ Լո-ով երբեն երբեն, մերթ Թ ով, մերթ Տ-ով.
- Տողադարձուած՝ կյած-են.
- Բարպարուածիս անզիւսազիր:
- Բնէւղգերուզին, անզիւսազիր:
- Ասուման՝ անզիւսազիր:
- Ա զուած՝ Եց՝ պատիւազ:
- Տողադարձուած՝ Երբուրդուրին:
- Չիտի ՇԼԱ դիւսուզ:
- Անզիւսազիր:
- Ա զուած Փի զրաւուզ:
- Անզիւսազիր:
- Ա զուած՝ Անզիւսազիր:
- Տողադարձուած՝ զորդ-ին:
- Տողադարձուած՝ բյիկ-այ:
- Տողադարձուած՝ բյիկ-այ:
- Ա զուած ան, յի, յի, անզիւսազիր:
- Ասումանց ամոզզ զրուած, անզիւսազիր. Ալլահներդի անզիւսազիր և Ծնուած անոնց մէ աղջ զրուած: Այս յաշոր հասուածն մէջ կանչ-կարմիր զարդարի մը,

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

9.

ՄԻ' ԳՐԵՑ

Ո. ՄԵՆԻ. Բ

ԱՅԼ ԳՐԵՑԻ. Բ

Ո. ՄԵՆԻ. Բ

Տարօրինակ երեւոյթ մը, Եւ ո՞վ պիտի կարծէր:

Հայ լեզուն կրանիդեայ կանոն մ'ունի, որ է. եզակի բառ մը յորդակի ընել զնել լով թ¹⁹: Այս է զրաբարի կանոնը, Եթէ ամենք գործածողը՝ եղակին ամեն գործածէր, անշուշտ զարդար յըլլարո. բայց եղակին ամեն գործածել եւ յորդակին ամենք ընել՝ այս է երեւելին: Ուսւսահայոց մէջ սովորական է, անոնց ամեն կը գրեն, յոզնակին ալ ամենք կ'ընեն: Անոնց լեզունին քերականութեան թեզանիքները լայն են, ուզածդ կրնաս ընել, բայց մերը՝ ոչ:

1. Այս կանոնը ունի բացառութիւններ կնճուա պարագաներ մէջ, որոնցից շատ հնու է մերինը:

Այսունին երբ բար մը բն ըր, ոչ վերշանչանին ժայր չնեց զներ այլ սեպականին:

Ասունէ անք, նամք, սուս բառելուն յորդակինները պիտի ըլույին ըստ օրինի անգի, Էմմրց, ասուց. ասունք անջուղու ցուցանեններ են, ուստի ինչ ըրեր են նախնիք. սուսն սեպականն վրայ գրի են թնձն: Անհանկանական, կամ անուն, Համբամեծր-համեծր, ասուց-ասուց-ասուց-ասուց-ասուց-ասուց-պահուղու: Ա. Խան Հովհաններն ալ կ'ըւլլա երկու ձևով Անձն, անձն, անձից, - Ամսի, մասին, մասնաց, են:

Փոխանակ եւի՛ կան ուրիշ շատ վերշառութիւններ յորդակիր:

Այս ազակին, ազակինյ, ազակինյայ: - Անց. յանց, յանցանք. - Իր, պարտ, պարտից, կարծ, կարծից: - Ոյց. բայի, բայշոց: - Անց, ազակն, ազակնանց: սուխի, սուխնանց: - Անց մի, միան, խուժ, խուժան: - Անց, պատ, պատան: Կին, կանամի, բաղացամի, սամակինմի. - Եսան. էլ: Իրան (էնք, սկանչը բօսի լ. լ. լ.ն), բոզեան. - Եսա, եր, բան, բանեան, բաներ. աց աչք. - ին, մարդ, մարդ զիկ: - Կնեար, բարձիկ, բարձկնեար, նաւկնեար, ցաղակնեար: - Որայ, որեայ, պարտ, պարտայ, պարտի: - Անց, ապահ, ապահան: Կաւ, կաւոյ, վանորայ, - ինի, Անց, ապահ, - Ապահ, այզի, այզեստան. անզ, անզաստան: - Տի, անչ, անչ: